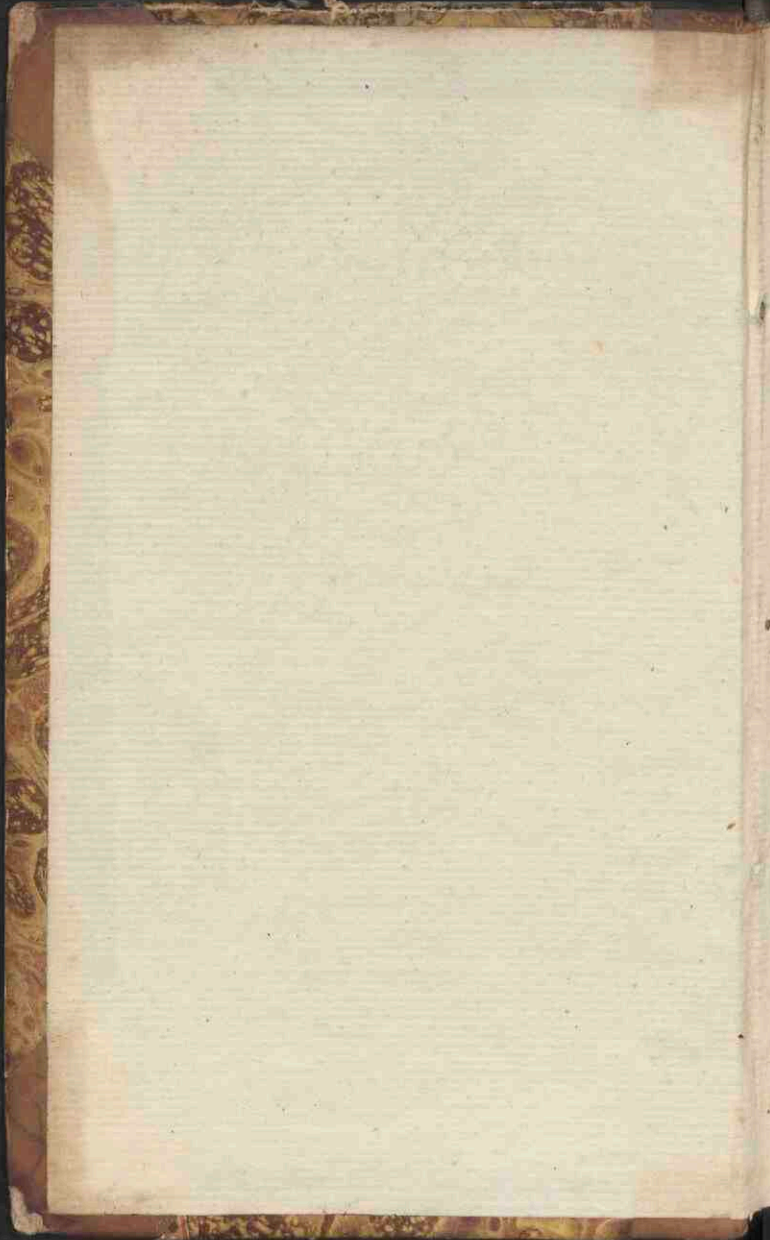

Wie zijn hier op aarde de gelukkigste mensen?.

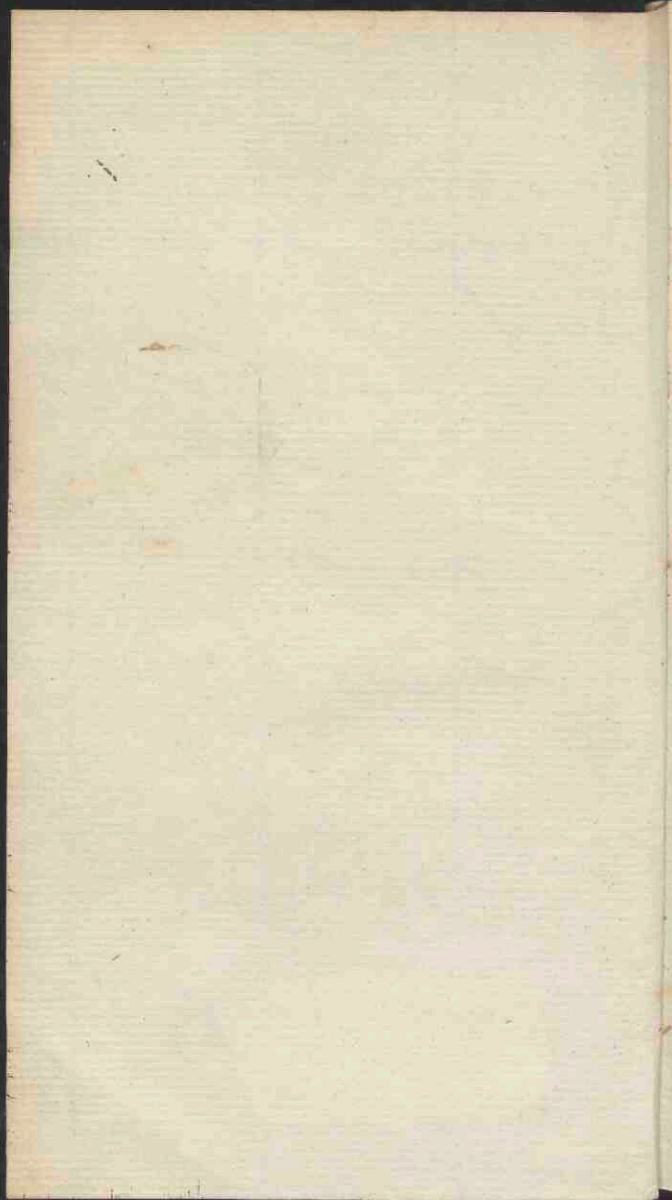
<https://hdl.handle.net/1874/353207>

T a. 36d.

Nederlandsch Zendinggenootschap.

WIE ZIJN

I 1 / 21.

HIER OP AARDE,

DE GELUKKIGSTE

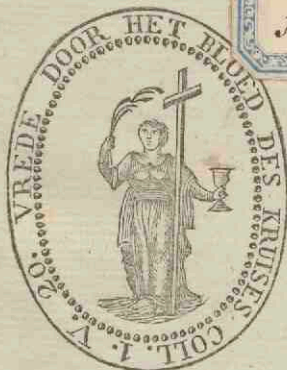
PNE 1326

MENSCHEN?

TWEEDE DRUK.

N. Z. G.

N. 173.

TE ROTTERDAM,

bij M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

4832.

No. XLII.

11

VOORBERIGT.

*Gecommitteerden van het Nederlandsche
Zendelinggenootschap, tot het opstellen,
verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes,
ter bevordering van Evangelische kennis
en Godzaligheid, ook bij mingeoefenden; —
namelijk: R. J. VAN DER MEULEN, B. VAN
MARKEN, J. CLARISSE, A. L. M. Phil. et
Theol. Doct. en Prof., A. DE VRIES,
L. EGELING, J. C. VORSTMAN, R. ADRIANI,
Predikanten te Amsterdam, Hoorn, Leyden*

en Rotterdam; overeenkomstig hun Ambt en Bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen Landgenooten aan; erkennende intusschen geene Uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door de Drukkers dezes, onderteekend is.

M. Wijt Stonen

*Wie zijn hier op aarde, de gelukkigste
Menschen?*

Het Zendinggenootschap geeft van tijd tot tijd eenige kleine stukjes in het licht, om daarmede zulke menschen te ontmoeten te komen en te helpen, die geen tijd of gelegenheid hebben, om uitgebreide boeken te lezen. In deze kleine boekjes willen wij de aandacht der menschen bepalen bij alle zoodanige dingen, als voor ons zondaren hoogstnoodig zijn te weten, te bedenken, en ter harte te nemen, om in deze wereld getroost en Gode behagelijk te leven, en, als wij hier Zijnen raad gediend hebben, eenmaal zalig te sterven. — Zulke boekjes zijn er, zoo wel voor *behoefstigen*, als voor hen, die een ruimer deel op de aarde hebben; zoowel voor *kranken* als voor *herstelden uit krankheid*; zoowel voor *bedroefden* als voor *blijmoedigen*; zoowel voor *oude lieden*, als voor *jonge menschen*; zoowel voor *Christen-ouders*, als voor *kinderen*. Ieder kan hier iets te lezen vinden, dat voor zijne omstandigheden geschikt is, en onder

den zegen van God hem hoogstnuttig zijn kan. — Slaat de lijst van deze kleine stukjes, die achter dit boekje staat, eens op; gij zult er wel iets vinden, dat voor u, ook nu, zeer goed om te lezen zijn zoude.

In deze boekjes wordt ook wel eens eene of andere zeer gewigtige vraag beantwoord. Zoo kunt gij in No. 24 lezen een antwoord op de vraag: *Heb ik wel genoeg voor de eeuwigheid?* in No. 41 het antwoord op eene andere vraag: *Waarom wordt ik niet beter?* Eene derde vraag wilde ik u nu beantwoorden; het is deze: *Wie zijn de gelukkigste menschen hier op aarde?* Zoudt gij niet gaarne gelukkig zijn, of worden, mijn lezer! Wel nu, de weg staat ons nog open. Leest met aandacht deze bladen; zij zijn uit den Bijbel geput. — Maar, eer gij verder voortgaat, leg het boekje ter zijde, ga in uwe eenzaamheid en kniel neder voor God, Hem biddende, dat gij ook door dit lezen en nadenken een regt gelukkig mensch worden moogt!

Wij moeten vooraf deze vraag wel verstaan.

De meening is niet: » wie hebben hier op aarde den meesten voorspoed?» Er is toch onderscheid tusschen *voorspoed* en *geluk*; hoezeer deze beide woorden in de dagelijk-

sche taal dikwijls met elkander verward worden. Wij hebben *voorspoed*, als het ons gaat naar onzen zin en verlangen; als wij onze begeerten en wenschen gemakkelijk en rijkelijk vervuld zien. Maar wat anders is het, *gelukkig* te zijn; dit zijn wij niet altijd dan, als wij onzen *wensch* verkrijgen, maar als wij onze ware en wezenlijke behoeften voldaan en daarin ons *welzijn* bevorderd zien. — Er is bovendien onderscheid tusschen *ligchamelijk* en *geestelijk*, of, dat hetzelfde is, tusschen *uitwendig* en *inwendig* geluk; het eene betreft ons ligchaam en dit tegenwoordige leven; het andere betreft onze ziel en kan tot in eeuwigheid voortduren. Naar het ligchaam zijn wij gelukkig, als wij bevrijd zijn van alle onaangename, smartelijke gewaarwording, als wij deszelfs behoeften gemakkelijk kunnen voldoen; en naar den geest zijn wij gelukkig, als wij onze geestelijke behoeften vervuld zien; als wij dus in ons binnenste rustig, weltevreden leven. — Om dan niet half maar geheel gelukkig te zijn, moeten wij naar ziel en ligchaam beide welvaren; hoe zeer wij ook het geestelijke geluk boven het ligchamelijke schatten moeten.

Gij ziet nu hier duidelijk het groote onderscheid tusschen *voorspoed* en *geluk*. — *Voorspoed* geeft ons, wat wij (dikwijls dwaas

genoeg) *wenschen*; *geluk* geeft ons, wat wij waarlijk *behoeven*. *Voorspoed* bepaalt zich tot *dit leven*; *geluk* staat in verband met de *eeuwigheid*. Dit onderscheid is zelfs zoo groot, dat de mensch in *voorspoed* zeer ongelukkig en in *tegenspoed* zeer gelukkig zijn kan. David had *voorspoed*; hij leefde als een magtig Koning in rijkdom en eer; al wat hij ondernam gelukte hem; maar toen hij zich midden in dien *voorspoed*, te buiten ging in overspel, in list en bedrog; toen hij, helaas! zijne banden met onschuldig bloed bevlekte, kunnen wij dien man alstoen *gelukkig* noemen? Neen! diep was hij te beklagen, veel meer dan toen hij in vroegere jaren door Saul onschuldig vervolgd en telkens in levensgevaar gebragt, echter onder al dien *tegenspoed* rustig en tevreden was in zijnen God (1). — *Geluk* is dus veel meer waard dan *voorspoed*, — *geluk* en niet *voorspoed* is voor ieder mensch eene hoogstwenschelijke zaak.

Het is dus een allergewigtigste vraag:

Wie zijn op aarde de gelukkigste menschen?
Deze vraag is gewigtig om méér dan eene reden.
Vooreerst. Omdat wij tot het ware *geluk* ko-

(1) Psalm LII: 10; LIV: 6; LVI: 9—12.

men kunnen. Oorspronkelijk was de mensch gelukkig, want hij was heilig en onsterfelijk geschapen, en zulk een schepsel is van zelf ook gelukkig. Of zou de liefderijke God ons ongelukkig geschapen hebben? Dat is niet mogelijk; integendeel wil Hij den mensch, die zich zelve ongelukkig maakte, weder te regt brengen, en tot geluk opleiden (1). Wij vragen dus niet naar eene onbekende of onverkrijgbare zaak, als wij vragen: wat is het ware geluk?

Nog gewigtiger wordt deze vraag, *ten tweede, omdat de begeerte tot geluk ons eigen is.* Onze wijze en goede schepper heeft ons deze begeerte ingeschapen; ieder wil gaarne welvaren; hij zoekt dus, elk op zijne wijze, en zoo veel hij kan, wat hij meent hiertoe dienstig te zijn. Dit is de voorname drijfveer van de aanhoudende bezigheden en bemoeijingen der menschen. Wij zouden ook, zonder zulk eene zucht en begeerte naar geluk en welvaart, ons zelvee lichtelijk verwaarloozen en geheel verwoesten. Daar dan geluk eene behoefte is van onze natuur, is het immers eene gewigtige vraag: wat is het ware, het grootste geluk voor den mensch?

Te meer nog, *ten derde, omdat vele menschen, bij al hun bemoeijen en woelen niet*

(1) Ezech. XXXIII: 10, 11. 1 Tim. II: 4.

gelukkig zijn. Ei! ziet eens rondom u! Ik wijs u niet op die tallooze armen en naakten, op de zieken en lijdenden, want ik hoop u te leeren, dat in eene schamele hut en in eene donkere ziekenkamer, ja in eene gevangenis en in de boeijen het ware geluk wonen kan: maar ik wijs u op zoo vele onvergenoegde, op zoo vele wangunstige, gemelijk klagende, op zoo vele angstig bekommerde menschen. Deze zult gij toch wel niet gelukkig noemen? Misschien zijt gij zelf één uit deze menigte. Daar er dan niet vele gelukkigen zijn, wordt de vraag nog gewigtiger: wat is hier het ware, het grootste geluk voor den mensch?

En bedenkt nu bovendien nog, *ten vierde, dat wij niet alleen voor den tijd, maar voor de eeuwigheid geschapen zijn!* Bedenkt, dat zij, die hier een valsch geluk liefhebben en najagen, in het volgende leven het ware geluk niet zullen kunnen vinden of hebben! Bedenkt, dat het in de eeuwigheid met ons zal voortgaan, gelijk wij het hier hebben aangevangen, en dat wij dus, niet slechts voor zestig, zeventig jaren, maar voor altijd gelukkig of ongelukkig zijn zullen. Hoe allergewigtigst wordt, bij dit gezigt op de eeuwigheid, de vraag: wat is hier des menschen waar geluk?

Intusschen wordt deze allergewigtigste vraag door vele menschen zeer verschillend en verkeerd beantwoord.

Ik spreek niet van de verregaande verblindheid van sommigen, die meenen, dat dezulken de gelukkigsten zijn, die kunnen hebben, en doen, en genieten, wat hun gelust; daar integendeel de zoodanigen veel meer onder de allerongelukkigste menschen moeten geteld worden. — Maar buitendien is hier de dwaling velerlei. De een zoekt zijn geluk in een ledig en gemakkelijk leven. Een ander schijnt het te vinden in onvermoeide werkzaamheid: met genoeg slaaft en draaft hij in aardsche dingen van den vroegen morgen tot den laten avond toe, zonder aan iets anders te denken. — De een zoekt het in verkwistend genot; de ander in een gierig bijeenschrapen van tijdelijke goederen. De een onttrekt zich aan de menschelijke zamenleving en zoekt zijn geluk in de cenzaamheid: hij wordt een kluizenaar, of sluit zich in een klooster; een ander werpt zich midden in de wereld; in groote gezelschappen, en luidruchtige vermaken is zijn hoogst genoeg. De een kastijdt en plaagt zijn ligchaam met gedurig vasten en waken, met het opzeggen van toegetelde gebeden, met pijnlijke onthou-

ding, en meent daardoor tot het ware geluk te zullen komen; een ander bespot dit alles, maar valt in een tegengesteld uiterste, want hij voedt zijn vleesch tot begeerlijkheden en zegt: »mijn lust is mijn leven; »mijn zin is mijn geluk.» — De een zoekt en stelt zijn geluk in zijne kennis en wetenschap; een tweede in de eer en den lof, dien hij geniet; een derde in zijn geld en goed; een vierde in zijne deugdzaamheid en goede werken. — Zoo onderscheiden, zoo uiteenlopende zijn hier de begrippen en zinnen der menschen.

Intusschen is het niet moeilijk nategaan, dat deze allen zich zelve misleiden; want het ware en hoogste geluk kan maar *een* zijn: zoo is het dan vermoedelijk onder dit tallooze *velerlei* niet te vinden; het is een *schat in den akker verborgen*. — Hier komt bij, dat in alle die onderscheidene denkens- en levenswijzen, welke ik opnoemde, *God* gemist wordt, althans niet vooraan staat, niet overal en in alles wordt erkend, gezocht en geëerd. En zou er waar geluk voor den mensch zijn kunnen zonder God?

Andere menschen geven hier een beter antwoord.

Dit betere antwoord hoort gij van hen, die zichzelf hebben leeren kennen, die

het wel weten en verstaan, dat zij een geheel verdorven hart hebben en strafwaardige zondaars zijn voor God; die daarom zich schamen, zich bedroeven en bekommeren. Zulke menschen kunnen niet denken, dat hun geluk in een vol en ongehinderd genot van aardsche lusten zou gelegen zijn; want hun geweten zegt hun duidelijk, dat even dit genot hunne dwaasheid en schuld is; zij schamen zich, dat zij hun geluk daarin zoo lang gezocht hebben. — Evenmin kan het hun voldoen, dat zij zich nu geheel van de wereld afscheiden, en zich in de eenzaamheid opsluiten; dat zij zichzelf boete opleggen en hun ligchaam kastijden; want de ondervinding leerde hen, dat hun boos hart hen overal vergezelt en zich door kastijding van het vleesch niet laat te onderbrengen. — Ook kunnen of willen zij hunne rust en geluk niet wachten van eenige eigenwillige Godsdienst, van hunne deugdzaamheid en goede werken; want zij weten, dat men *God te vergeefs eert, leerende leeringen die geboden van menschen zijn* (1). Zij weten, dat Hij het hart aanziet, en dat een kwade boom geene goede vruchten kan voortbrengen; zij weten, dat al konden zij zichzelf verbeteren, deze verbetering hunne vorige zonden niet uit-

(1) Matth. XV: 9.

wisschen en dus hun hart niet troosten kan. — Deze menschen zijn het, die diep gevoelen en gewillig bekennen, dat er evenmin in hunne eigene wijsheid en deugd, als in het volgen van hunne lusten, eenig waar geluk voor hen te vinden is; zij bekennen: *die in het vleesch zijn*, en naar hunnen verdorven aard leven, *kunnen Gode niet behagen*, en *wat baat het den mensch*, zoo *hij de geheele wereld wonne en aan zijne ziel schade leed* (1)? Wij hebben reeds veel geleerd, mijne lieve medemenschen! als wij, door zelfkennis en ondervinding wijs geworden, weten, waar het regte geluk voor ons *niet* te vinden is; maar wij zijn hiermede echter nog niet geholpen. Waar moet dan het ware geluk voor ons gezocht worden?

God zelf kan alleen op deze vraag een voldoende antwoord geven. — Dit heeft Hij gedaan.

Zoo veel hebben wij reeds opgemerkt, dat de eerste en voorname bron van ons ongeluk, niet buiten ons, maar *in ons* is, namelijk in de verdorvenheid, in de zedelijke verbastering van onze natuur, en in onze strafwaardige schuld voor God. Helaas! de rampzalige neiging om ons zelve en onzen naasten

(1) Rom. VIII: 8. Mark. VIII: 36.

kwaad te doen en moeite te maken, schijnt ons wel aangeboren. Zoo kunnen wij dan ook ons zelve of elkander niet helpen. Of zullen dwazen elkander wijs maken? zullen kreupelen en lammen zichzelve en elkander oprigten? Dit is onmogelijk! Maar zoo is het dan ook onmogelijk, dat wij ons zelve of elkander tot het ware geluk leiden zouden. Er moet hoogere wijsheid uit den hemel nederdalen, om ons dwazen wijs te maken; er moet eene Goddelijke hand zich naar ons uitstrekken, om ons uit onze ellende opterigten. — Dit hebben de verstandigsten onder de Heidenen zelf gevoeld, en bekend, dat niemand regt wist, wat aan de Goden welbehagelijk was, en dat men daarom best deed aftewachten, tot dat iemand ons hieromtrent behoorlijk onderrigt gave.

Geprezen zij de barmhartigheid Gods! dit heeft Hij zelf gedaan. Er is iemand van Zijentwege uit den hemel gekomen, om aan ons verdorvenen en onwaardigen, aan ons diep ongelukkigen dit onderrigt te geven, en de bron van het eenige ware geluk voor ons te ontsluiten. Gij kent Hem althans bij naam: het is de Zoon van God zelf, onze Heer Jezus Christus, die in de wereld gekomen is, *om optezoeken en zalig te maken dat verloren was.* Hij is het waarachtige licht voor zulken, die in de duisternis der

zonde leven: Hij is de goede *Herder* voor diep verdwaalde menschen: Hij is *het brood des levens* voor hen, die eenen eeuwigen dood sterven moesten: *Hij kan volkomen zalig maken alle degenen, die door Hem tot God gaan* (1).

Wij kennen dus den weg tot het ware geluk;

Althans, wij kunnen dien weg *leeren* kennen, want het woord der zaligheid komt tot ons. Dit woord verkondigt ons *vergeving*, — *genezing*, — *eeuwig leven*. Hoort hier in deze weinige woorden onze grootste en dringendste behoeften, zonder welke vervulling er voor ons nooit gelukzaligheid zijn kan.

Vergeving behoeven wij. Welk een hartverkwikkend woord, voor veroordeelde en doodschuldige zondaren! *Vergeving*; niet, zoo als wij meermaal aan elkander vergeven, maar zoo als God vergeeft: eene volkomene kwijtschelding van alle onze zonden, eene geheele ontheffing van de verdiende straffen: niet alleen een verschoonend voorbijzien, maar eene *uitdelging* van alle onze overtredingen, zoodat Hij, tegen wien wij gezondigd

(1) Joh. I: 9, Hoofdst. VI: 35, Hoofdst. X: 11, Hebr. VII: vs. 25.

hebben, dezelve *nimmermeer gedenkt*. Ja! de Goddelijke vergeving is nog meer dan dit. Het is reeds wat groots en zaligs, vrijtegaan van de verdoemenis; maar een boetvaardig kind, dat tegen zijnen vader heeft misdään, is niet tevreden met den vrijdom van straf: hij moet ook weder, gelijk te voren, in de liefde en gunst van zijnen vader deelen. — Zoo ook hier: geen geluk voor den mensch zonder de gunst en de vriendschap van God. Daarom neemt Hij den mensch, wien Hij de zonde vergeeft, weer in Zijne gunst aan, en roept den zondaar, die onder de schuld en het juk der zonde zucht en naar verlossing reikhalst, toe: *scheidt u af, en Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heer, de Almagtige* (1).

Wij hebben bovendien *genezing* noodig; genezing van onze doodkranke zielen, of, zoo gij het liever dus wilt noemen, *verandering, vernieuwing des gemoeds* (2); eene vernieuwing zoo groot en krachtig, dat zij, in haar beginsel, eene *wedergeboorte* genoemd wordt (3), omdat het is, alsof er uit den vorigen ouden mensch, eenen geheel nieuwen mensch geboren was. Door deze wederge-

(1) 2 Cor. VI: 17, 18. (2) Rom. XII: 2.

(3) Joh. III: 3—6.

boorte en vernieuwing worden dwazen wijs; valschen en dubbelhartigen worden opregt; trotschen worden ootmoedig; liefhebbers der wereld worden liefhebbers van God en den Heere Christus.

Ziet hier den weg tot het ware geluk! dit kunt gij gemakkelijk nagaan; dit weten velen van mijne lezers, zoo ik hoop, bij eigene ondervinding. Als ons geweten bevrijd is van den last der zonde, als ons hart vernieuwd is en dagelijks meer en meer vernieuwd wordt tot de dienst van God, dan wordt de oorspronkelijke Paradijs-vreugd weer in de beginselen in ons hersteld; want dan hebben wij eenen aangenamen vrede en kalmte in ons binnenste; dan worden wij van trap tot trap vernieuwd naar het beeld van onzen Schepper, tot onze oorspronkelijke voortreffelijkheid; dan worden wij weer vatbaar om gemeenschap te oefenen met dien volzaligen God; dan hebben wij niet alleen de vrijheid, maar ook de kinderlijke vrijmoedigheid, om met alle onze behoeften tot Hem te gaan; dan zijn en worden wij meer en meer vreemdelingen hier beneden, die het hemelsche Vaderland zoeken, en éénmaal daar eeuwig te huis zijn zullen.

Noemt mij eenig geluk hierbij te vergelijken! alles wat de wereld *geluk* noemt, valt hier geheel bij weg. — Ik heb u de voor-

naamste dingen alleen met een enkel woord genoemd, omdat ik niet weet dezelve overeenkomstig hare uitnemendheid aan u voorstellen. Gijlieden, mijne broeders en zusters! aan wien deze dingen kennelijk zijn, moet hier dit boekje eene wijl nederleggen, om over uw groot geluk, tot roem van Gods genade, natedenken; om de bijzonderheden, die ik u opnoemde, aantevullen, uittebreiden en optehelderen *uit uwe eigene ondervinding*. — Vergenoegt u niet met mijne gebrekkige opgave, met mijne zwakke taal; maar slaat, eer gij verder leest, uw N. Testament open, en ziet dan, wat de Apostelen Paulus en Petrus van uw uitnemend geluk gezegd hebben (1).

Maar, hoe groot dit heil nu ook zijn moge,

*Niet allen, die dezen weg bewandelen,
genieten hier dezelfde mate van geluk.*

Zij allen zijn waarlijk gelukkig; want Gods genade helpt niet ten halve. Ieder, die vergeving van zonde ontvangt, heeft dezelve geheel en volkomen; hij gaat niet gedeeltelijk, maar geheel vrij van straf; hij deelt niet ten halve, maar geheel in de gunst

(1) Rom. V: 1—11. Hoofdst. VIII. Efez. I: 3, 4.
1 Petr. I: 3—9.

van God. Ieder, wiens hart bekeerd en veranderd is tot eenen nieuwen zin, is niet ten halve, maar geheel en voor altijd veranderd. Hier geldt: » gij hebt niets of alles." Maar de mate en trap van geluk, waartoe deze hoogbegunstigde menschen geraken, is niettemin zeer onderscheiden. Rekent gij zulk een mensch, die in zijne vroege jeugd bekeerd werd tot God, en die tot zijnen ouderdom, tot zijnen dood toe, aan Hem en Zijne dienst vasthield, niet veel gelukkiger dan een ander, die, na langen tijd, zorgeloos naar eigen zin geleefd te hebben, in zijne laatste levensjaren tot inkeer komt en nu eene betere keus doet? Was de vrome Hiskia, die van jongs aan den Heer diende, niet gelukkiger dan zijn' goddeloozen zoon Manasse, die, na vele goddeloosheden jaren lang gepleegd te hebben, ten laatste nog zich verootmoedigde en genade vond? En waarom was Hiskia gelukkiger dan Manasse? Niet omdat hij de meeste en grootste vergeving ontving, want deze viel meer aan zijnen zoon te beurt: maar omdat hij zoo veel langeren tijd, en met zoo veel teederder hart en trouw, zijnen God gediend, en voor deszelfs aangezicht gewandeld had (1). Als gij voor twee diep-arme menschen, die van hunne schuldeischers werden overvallen,

(1) 2 Kon. XX: 1-3.

de schuld betaaldet, en hen bovendien door uwe hulp en ondersteuning in de gelegenheid steldet, om nu hun eigen brood te winnen, zullen dan deze beide beweldadigde menschen daarom nu even gelukkig zijn? Neen, de een is misschien veel voorzigtiger, naarstiger, trouwer in al zijne zaken, en hierdoor komt hij al ras den anderen vooruit. — Gij kunt nu de toepassing gemakkelijk maken op de zaak, waarvan wij hier spreken: *hoe voorzigtiger, hoe ijveriger; hoe trouwer in de dienst van God, des te gelukkiger.* — Met andere woorden:

De vroomste menschen zijn de gelukkigste menschen. Hoe vromer des te gelukkiger.

Hier hebt gij het antwoord op de voorgestelde vraag. En opdat gij dat antwoord regt moogt verstaan, en wel overtuigd zijn, dat dit het regte antwoord is wil ik u nu nog nader leeren, wat *vroomheid* is, en welk *geluk* de vroomheid aanbrengt. — Dan zal het niet moeilijk zijn het besluit optemaken, dat de vroomste menschen waarlijk de gelukkigste menschen zijn.

Wat is vroomheid?

Vroomheid is hetzelfde dat in het O. Tes-

tament *de vreeze des Heeren*, en in het N. Testament *Godzaligheid* genoemd wordt. *Vroomheid* is dus nog iets anders dan *deugdzaamheid* en *braafheid*; de heiden kan ook braaf en deugdzaam, maar hij kan niet in den echten en bijbelschen zin van het woord, *vroom* en *Godzalig* zijn; want vroomheid is eene braafheid en deugdzaamheid om Gods wil; het is eene braafheid en deugdzaamheid, die in God haar beginsel, haar voedsel, hare kracht, haar leven, haar doel, hare vrucht en zaligheid heeft. Zoo is God het middelpunt der vroomheid. Gij zoudt haar kunnen beschrijven als een teeder en aangenaam ontzag voor den beminnelijken en hoog-heerlijken God, hetwelk voortspruit uit de regte kennis van Zijne goedheid en grootheid, en ons beschroomd maakt, om iets tegen Zijnen wil te doen, daar het integendeel ons aanspoort, om in alles Hem welbehagelijk te leven.

Er is dus *inwendige* en *uitwendige* vroomheid; de *inwendige* woont in het hart en vervult hetzelve met heiligen eerbied voor God; de *uitwendige* is haar gevolg en openbaart zich in eenen voorzigtigen, Gode behagelijken wandel. — Dit zijn dus geene twee van elkander afgescheiden zaken; maar, ten naauwste aan elkander verbonden, maken zij zamen de echte vroomheid uit. Geene

inwendige godzaligheid, zonder *uitwendige* is er mogelijk; dit zou kracht zijn zonder leven of werking: maar ook geene *uitwendige* zonder *inwendige*, dit zou schijn zijn zonder wezen, gedaante zonder kracht; ten beste genomen: deugdzaamheid bij de menschen, maar geene vroomheid bij God.

De *bron* der ware vroomheid of Godzaligheid is dus de rechte erkentenis van God, bijzonder in deszelfs goedertierenheid en heerlijke Majesteit; niet alleen zoo als Hij dezelve aan den mensch kenbaar maakt in alle de werken Zijner hand: maar vooral ook zoo als Hij die aan ons ongelukkige zondaren openbaart, in het Evangelie Zijner genade door onzen Heer Jezus Christus. Ik noemde de kennis beide van Gods *goedertierenheid* en *heerlijkheid*. Als wij, verdorvenen en schuldigen, alleen zien op Zijne hooge en heilige Majesteit, dan zouden wij bevend terug deinzen en Hem willen ontvlugten; maar de erkentenis van Zijne genade, roept den verschrikten zondaar weder terug, en balsemd zijn gewond hart; want deze erkentenis wekt *liefde*. Het is dat zamengemengde gevoel van *vrees* en *liefde* voor God, waaruit bij ons ontstaat dat teedere en aangename ontzag, hetwelk de H. Schrift *de vreeze des Heeren* noemt, en voorstelt als den grondslag van eenen Godza-

ligen wandel (1). Gij ziet hieruit, dat er geene ware godzaligheid is zonder geloovige erkentenis van Gods genade, en een daardoor tot Hem toegekeerd en voor Hem geopend hart. Gij ziet hieruit, dat de *vergeving* en *genezing*, waarvan wij straks spraken, voorgaat, en dat alsdan de Godzaligheid volgen moet en volgen zal (2).

Rein en edel is dus de bron der ware Godsvrucht. Het kan dan ook niet anders of zulk een bestaan moet ook eene reine en edele *uitwerking* hebben. — Zou het niet? Een godvruchtig bestaan heeft invloed *op den geheelen inwendigen zin*. Bij zulke menschen woont dan ook, gelijk wij reeds opmerkten, liefde en toegekeerdheid tot God, gemeenschaps-oefening met Hem; bij zulke menschen is een teeder geweten en een schroom voor de zonde; bij zulke menschen is lust en zin om Gode welbehagelijk te zijn. Van hier dat zij in den Bijbel ook *liefhebbers des Heeren, opregten van hart* genoemd worden (3).

En zoo heeft dit bestaan dan ook van zelve invloed *op den geheelen wandel*. — De echt vrome mensch is *overall* vroom, want overall is God, wien hij ziet, en die Hem ziet. Hij zoekt zijnen God *in alles* beha-

(1) Spr. VIII : 13. Hoofdst. IX : 10. (2) Ps. CXXX : 4.

(3) Ps. XCVII : 10.

gelijk te zijn, en acht geene zonde klein, maar zegt met den vromen dichter: *ik heb Uwe bevelen in alles voor regt gehouden, en allen valschen pad heb ik gehaat* (1). Zoo werkt hij dagelijks en gedurig aan zijne verandering en verbetering, en tracht zijne heiligmaking te voleindigen in de vreeze Gods (2).

Zoodanig is de ware Godzaligheid in haren aard en hare werking. Zoo gij haar naar het leven wilt geteekend zien, moet gij de levensgeschiedenis van Jozef, van Samuël, van Hiskia, van Daniël, van Nehemia, van Paulus en andere Bijbel-heiligen lezen. — Intusschen is de Godzaligheid in trap en mate bij onderscheidene Godzalige menschen zeer onderscheiden, en kan ook in denzelfden mensch op onderscheidene tijden zeer onderscheiden zijn, gelijk wij vooral in Davids voorbeeld zien kunnen.

Ik heb straks gezegd, dat de vroomste menschen de gelukkigste menschen zijn. Opdat dit ons nu duidelijk blijke, willen wij in eenige bijzonderheden nagaan

Wat geluk de vroomheid ons aanbrengt.

Bij eene oppervlakkige beschouwing van hetgene wij van den aard en de uitwerking

(1) Ps. CXIX: 128. (2) 2 Cor. VII: 1.

der ware Godsvrucht gezegd hebben, vermoeden wij reeds, dat een vroom mensch wel een zeer gelukkig mensch zijn moet, een mensch, die zijn waar welzijn en zijne vergenoeging op de bestmogelijke wijze zoekt en bevordert. Of zou zoo iemand, die den goeden en grooten, den allergenaadigsten en heerlijksten God eerbiedigt, lief heeft, gemeenschap in zijn binnenste met Hem oefent, zoo iemand, die deszelfs altijd wijze en weldadige bevelen gaarne gehoorzaamt, en die een vijand is van de bittere en verderfelijke zonde, — zou zoo iemand niet gelukkig zijn? o! waar dit volmaaktelijk plaats heeft, daar is de mensch aan de heilige en vrolijke Engelen gelijk; daar geniet hij het geluk der Hemelingen. — Maar wij behoeven daarmede niet te wachten tot men in den Hemel komt. Hier op aarde is reeds de voorsmaak van dat Hemelsche genot. — Vraagt het den uitnemend vromen dichter van *den honderd negentienden psalm*, hij zal u antwoorden: *Gods getuigenissen zijn mijne vermakingen en mijne raadlieden* (1). Vraagt het David, hij zal zeggen: *in het houden van Gods geboden is grooten loon* (2). Vraagt het Salomo, hij antwoordt u: *de vreeze des Heeren is een*

(1) vs. 59—63. vergel. met vs. 14, 24, 47, 72, 92, 93 enz.

(2) Ps. XIX: 12.

springader des levens, om afte wijken van de strikken des doods (1). Vraagt het Paulus, hij zegt: de Godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging; de Godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de beloften van het tegenwoordige en toekomstige leven (2).

Doch de zaak is dubbel waardig, dat wij haar naauwkeuriger bezien en daarover nadenken. Ik vraag dus mij zelve:

*Hoe, en waardoor brengt de Godzaligheid
zoo veel geluk aan?*

En hierover nadenkende komen mij de volgende bijzonderheden voor de aandacht: *Een vroom mensch is een wijs en voorzigtig mensch. — Hij is een vrij mensch. — Hij is een ootmoedig mensch. — Hij is een rustig en weltevreden mensch. — Hij heeft veel vrijmoedigheid tot God en tot het gebed. — Hij ziet blijmoedig in de toekomst en heeft eene goede hope. — Hij draagt deze bronnen van zijn geluk altijd en overal bij zich.*

Dit zijn zeven bijzonderheden, die, bij eene nadere beschouwing, ons zoo vele bewijzen zullen zijn: dat de vroomste menschen de gelukkigste menschen zijn.

(1) Spr. XIV: 27.

(2) 1 Tim. IV: 8. Hoofdst. VI: 6.

*Een vroom mensch is een wijs en voorzigtig —
en dus ook een gelukkig mensch.*

Dit wil niet zeggen, dat een vroom mensch veel kennis en wetenschap heeft, dat hij geoefend is in onderscheidene nuttige kundigheden. Indien dit noodzakelijk tot de vroomheid behoorde, zouden wij de aller-eerste Christenen, van welker vroomheid de H. Schrift eene allerheerlijkste getuigenis geeft, niet vroom noemen kunnen. Er is tusschen *wijsheid* en *wetenschap* een groot onderscheid. — Een vroom mensch is een *wijs* mensch, dat is te zeggen, hij weet wat hij weten moet om aan zijne bestemming en verpligting te beantwoorden, om daarin den Heer zijnen God, te behagen en dus zijne ware zaligheid te bevorderen. — Dit weet hij niet alleen, maar hij heeft ook den lust en den toeleg, om overeenkomstig deze zijne overtuiging te handelen. Zoo is hij niet alleen een *wijs*, maar ook een *voorzigtig* man, hij is wijs in zijn denken, wijs in zijn spreken, wijs in zijn doen. —

Een vroom godvreezend mensch kent God in deszelfs beminnelijke heerlijkheid en heeft diepen eerbied voor Hem, hij kent Hem in den rijkdom Zijner genade door Jezus Christus en heeft Hem daarom lief, en deze

eerbied en liefde bestuurt hem in meerdere of mindere mate, (want de eene mensch is veel vromer dan de andere) in zijn spreken en zwijgen, in zijn doen en laten, in alle zijne gangen. Hij kent en ziet bij het licht van Gods Majesteit het onderscheid tusschen goed en kwaad, tusschen waarheid en bedrog, tusschen wezen en schijn, zoo, dat hij het eerste lief heeft, goedkeurt en najaagt, maar het andere haat, verfoeit en ontvlieft. Hij kent en beseft de waardij van de levensdagen, die God hem heeft toegesteld; die tijd is voor hem, omdat hij wijs is, *een tijd van genade, een dag van zaligheid*, een tijd, om te zaaijen en winst te doen voor de eeuwigheid; een tijd dus dien hij voorzigtig, zuinig en getrouw gebruikt. — Om dit alles, en om nog meer, kon een vroom Israëliet naar waarheid, en zonder trotsche grootspraak zeggen: *ik ben verstandiger dan alle mijne leeraars, omdat Uwe getuigenissen mijne betrachtting zijn; ik ben voorzigtiger dan de ouden, omdat ik Uwe bevelen bewaard heb* (1). Zoo is de vreeze des Heeren het beginsel en de bron der wijsheid. — En dit is ook niet vreemd, want Gods Geest woont in het hart van den vromen mensch, en die Geest is *een Geest der*

(1) Ps. CXIX: 99, 100.

wijsheid en geeft hem *verlichte oogen des verstands*. Het is ook hierom dat zulke menschen, die God in waarheid dienen, in de H. Schrift meermalen als *wijzen* beschouwd, vermaand en opgewekt worden (1).

En mogen wij nu zulke menschen niet hoogstgelukkig noemen? Gewisselijk ja! want zij rigten hun leven in naar Gods weldadige bevelen, en genieten van zelve de vrucht hunner gehoorzaamheid; zij handelen bedachtzaam in al hun doen en ontgaan daardoor velerlei verdriet; zij laten zich niet door den schijn bedriegen en worden dus ook niet ligtelijk teleurgesteld; zij zijn getrouw in hunne roeping en plukken daarvan de vrucht; zij koopen den tijd uit en doen daarmede winst voor den hemel. — David wist bij ondervinding van dit geluk te spreken, toen hij zong van des Heeren dienst en bevelen: *zij zijn begeerlijker dan goud, ja dan veel fijn goud: zij zijn zoeter dan honig en honigzeem* (2). O! als wij ook zoo vroom en zoo wijs zijn, dan zullen wij ook zoo zingen.

Een vroom mensch is een vrij mensch en ook daarom een gelukkig mensch.

Vrijheid is eene algemeen geprezene en

(1) Efez. V: 15, 16. Col. IV: 5. Jac. III: 14—17.

(2) Ps. XIX: 8—11.

beminde zaak. Wie is niet liever *vrij* dan *dienstbaar*? En wie zou gaarne willen *slaaf* zijn? — Nu dan! willen wij vrij zijn, dan moeten wij de dienst van God kiezen, dan moeten wij vroom worden. Een vroom man is een vrij man; hoe vromer des te vrijer. Maar dit wil niet zeggen, dat zoo iemand doen kan en doet wat hij wil: dat is de vrijheid van de vrienden dezer wereld, maar die in ons, verdorvene menschen, veel meer *losbandigheid* en *ellende*, dan ware vrijheid en geluk zijn zoude. Een vroom mensch is een vrij mensch; dat wil zeggen: hij is een mensch, die van niemand afhangt of wil afhangen dan van God en zijn geweten; hij gaat niet aan den band van wereldsche begrippen, zeden en gewoonten, maar ontslaat zich van denzelven, niet omdat hij een zonderling mensch wil zijn, maar omdat hij *beproeft*, *wat den Heere welbehagelijk zij*, om dit te behartigen en te doen (1).

In onzen aangeboren' en verdorven' aard zijn wij allen dienstknechten en slaven van de zonde; booze lusten en driften overheerschen ons en slepen ons weg, eer wij het weten. *Die de zonde doet*, zeide Jezus, *is een dienstknecht*, een slaaf der zonde (2). Paulus schreef aan de Romeinen (3): *Weet gij niet, dat, wien gij u zelven stelt tot dienstknechten ter gehoor-*

(1) Rom. XII : 2. (2) Joh. VIII : 34. (3) Rom. VI : 16.

zaamheid, gij dienstknechten zijt desgenen, wien gij gehoorzaamt, of der zonde tot den dood, of der gehoorzaamheid tot gerechtigheid? Hij beschouwde zichzelf, als hij zag op zijn natuurlijk bestaan, als een slaaf, verkocht onder de zonde (1). O! hoezeer kan de zonde den mensch als haren slaaf vastkluisteren, vernederen, rampzalig maken! — Maar een vroom mensch is (gelijk wij opmerkten) een mensch, die den genadigen en heerlijken God regt heeft leeren kennen en eerbiedigen naar Zijn Evangelie-woord; en hierdoor is hij aanvankelijk een vrij man geworden, want de kennis der hemelsche waarheid heeft in hem de kluisters der zonde verbroken, en in hem gewekt een' edelen lust en moed, om dit zware juk af te schudden en zich aan de zalige dienst van God en den Heere Christus geheel toe te wijden. *Het bedenken des vleesches*, dat nog in hem woont, verzet zich wel gedurig tegen dien edelen, wijzen en vromen zin, en zou hem wel weder tot een slaaf der zonde maken willen: maar *de geest*, de inwendig vernieuwde zin en keus, *strijdt tegen het vleesch*; hij verzet zich gedurig en aanhoudend, wakend en biddend tegen die dienstbaarheid, en al doet hij ook nog meermaal de zonde, hij doet haar als tegen wil en dank, en mag

(1) Rom. VII : 14.

met Paulus zeggen: *ik doe dat nu niet meer, maar de zonde, die in mij woont* (1). — Dit zijn die edele vrijgemaakten door de waarheid, waarvan Jezus sprak, en zeide: *als de Zoon u zal hebben vrijgemaakt, dan zult gij waarlijk vrij zijn* (2).

En nu gevoelt gij gemakkelijk, hoe gelukkig zulke vrije menschen zijn. Eene dwaze wereld moge hen beklagen, omdat zij niet medeloopen tot uitgieting van allerlei ongerechtigheid; omdat zij zichzelven vrijwillig genietingen ontzeggen, waarin de vriend zijner lusten vermaak kan vinden: maar zij gevoelen zich daarbij hoogstgelukkig en vinden het gemis van zondig zingenot rijkelijk vergoed door veel edeler geestelijke genoegens; zij ademen veel rustiger en ruimer in de vrijwillige kinderdienst van hunnen hemelschen Vader, dan de slaaf der zonde in de dienstbaarheid zijner begeerlijkheden dit doen kan; zij gevoelen zich, door de kracht van Gods vrijmakende genade, veredeld boven hunnen medemensch, die zich in de zonde verlaagt; zij dragen aanvankelijk den zin en het beeld der heilige Engelen, die met vrijen en vrolijken moed altijd hunnen Schepper en Heer dienstbaar zijn. — Wel mogt Paulus dan tot zulke menschen zeggen: *Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten der zonde*

(1) Rom. VII: 17. (2) Joh. VIII: 36.

de waart; maar, — vrijgemaakt zijnde van de zonde, — zijt gemaakt dienstknechten der gerechtigheid; en nu hebt gij uwe vrucht tot heiligmaking en het einde het eeuwige leven (1). Ik noemde als eene derde bijzonderheid:

Een vroom mensch is een ootmoedig mensch, en ook daarom mogen wij hem gelukkig noemen.

Een ootmoedig mensch is zoo iemand, die zich zelve regt kent en ook wel wil kennen; die het dus weet, en ook belijdt, dat hij voor God een onreine en hoogstschuldige zondaar is; die zich zelve deswegens schaamt en veroordeelt; die dus niet steunt op eigene wijsheid, deugd of waardigheid, maar veeleer zich zelve wantrouwt, en dus alles wat er ooit goeds in hem was of is, niet aan zich zelve, maar aan Gods genadigen invloed en hulp dank zegt. — Dit zoo beminnelijke en betamende bestaan, vinden wij altijd in meerdere of mindere mate bij ieder die God regt kent, eerbiedigt en dient; daarom zeide Salomo: *de vreeze des Heeren is te haten het kwade, de hoovaardigheid en den hoogmoed* (2). En kan dit ook wel anders zijn? Voorzeker!

(1) Rom. VI: 17—22. (2) Spr. VIII: 13.

als het heldere licht der ware Godskennis onze zielen bestraalt en verlicht, dan ontdekken wij, bij dit licht, niet alleen de grootere, maar ook de mindere onreinheden, die in het diepste van onze harten wonen; als wij onder het oog van God leven, — en dit doet de Godvruchtige mensch, — dan zijn wij gedurig beschaamd en verlegen voor Hem van wege onze dwaasheid, onbedachtzaamheid, ondankbaarheid en zonde; als het onze lust en toeleg is, om Hem in alles te behagen en te dienen, — en dit is de lust en toeleg van iederen Godvruchtigen, — dan bemerken wij het gedurig, bij eigene ondervinding, dat onze wijsheid, moed en kracht te kort schiet, en dat wij zonder hoogere hulp en bestuur, in de dienst van God niets vermogen.

Zoo gaat *vroomheid* en *ootmoed* voor God hand aan hand; vroomheid kweekt ootmoed, en ootmoed kweekt vroomheid. Ziet en hoort de Godvruchtigen, die wij in de heilige geschiedenis ontmoeten! Hoort Abraham: *Ik heb mij onderwonden te spreken tot den Heer, schoon ik stof en asch ben.* Hoort Job: *Ik verfoei mij en ik heb berouw in stof en asche.* Hoort David: *Wie ben ik, Heer! en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebragt hebt!* Hoort Jesaia: *Wee mij, dat ik een man van onreine lippen ben.* Hoort

Paulus, die zich zelve *den minsten van de Heiligen, den voornaamsten* zondaar noemt; die alles, wat hij ooit goeds vermogt en deed, geheel aan Gods genade dank zegt, en betuigt: *niet ik, maar de genade Gods, die met mij is* (1). — Ziet gij niet dat Godvruchtige menschen tevens ootmoedige menschen zijn? En daarom noem ik hen gelukkig, want even dit bestaan ruimt op het moeilijke levenspad vele struikelblokken voor ons weg, waarover anderen vallen; het leert ons voorzigtig te leven, over ons zelve te waken, en bespaart ons daardoor menige zonde; en die zich zonde bespaart, bespaart zich veel verdriet. Bovendien geeft de ootmoedigheid ons aangenaamheid en gunst bij onze medemenschen, en (dat nog veel meer zegt) wij trekken daardoor Gods gunst en welgevallen tot ons, want *Hij ziet op den armen en verslagenen van geest, en den nederigen geeft Hij zijne genade* (2).

Als eene vierde bijzonderheid noemde ik:

Een vroom mensch leeft veelal rustig en blijmoedig. Zou hij dan niet gelukkig zijn?

Er is niets, dat meer onrust, verwarring en verdriet baart, dan de zonde; waar

(1) Gen. XVIII: 27. Job XLII: 6. 1 Chron. XVII: 16 enz. Jesaja VI: 5^a. 1 Kor. XV: 10. (2) Jes. LXVI: 2.

deze woelt en regeert, daar is onrust *bin-*
nen, en dikwijls ook *rondom* ons. *De god-*
deloozen, zegt God, *hebben geenen vrede*,
 en kunnen geenen vrede hebben; zij mogen
 zorgeloos en ongevoelig zijn onder hunne
 ellende, maar rustig, kalm, blijmoedig
 kunnen zij niet wezen. Dit is alleen het
 deel van den Godvruchtigen mensch, want
 hij alleen heeft *een goed geweten*, een hart,
 dat hem niet veroordeelt over moedwillige
 overtredingen, maar integendeel hem getui-
 genis geeft, dat hij in alles eerlijk wil
 wandelen. Hij blijft wel een zondigend
 mensch, die dagelijks in vele struikelt, en
 hij is daarover ook gedurig beschaamd en
 bedroefd; maar dit beschaamde treuren
 zelf geeft hem veeleer zaligheid, dan dat
 het hem de rust van zijn hart ontnemen
 zou; want het zijn verkeerdheden, nalatig-
 heden, traagheden, die tegen zijnen wil hem
 aankleven. Hij klaagt daarover zich zelven
 aan; hij belijdt zijne zonden voor zijnen
 God, maar mag dan ook zijn geweten be-
 sprengen met het schuldverzoenende bloed
 van zijnen Verlosser, en zoo blijft de
 rust en vrede bewaard in zijn binnen-
 ste; zoo zegt en zingt hij met den vro-
 men Israëliet: *Die uwe wet beminnen heb-*
ben grooten vrede: Ik ben vrolijker in den
weg uwer getuigenissen dan over allen rijk-

dom (1). En deze rust wordt den Godvruchtigen mensch niet ontnomen door de moeite en rampen van dit leven; zijne blijmoedigheid moge daardoor eenigermate worden beneveld, maar hij verliest daardoor de goede hope op zijnen God niet, want hij weet, dat *al de paden, [al de handelingen] des Heeren goedertierenheid en waarheid zijn voor degenen, die zijn verbond en getuigenissen bewaren, en dat degenen die God lief hebben, alle dingen mede werken ten goede* (2).

Zoo het dan *geluk* mag heeten, rust te hebben in zijne ziel, eene rust en blijmoedigheid die niet voortvloeit uit ijdele droomen en verbeeldingen, of uit ongevoelige zorgeloosheid, maar die haren grond heeft in den algeneezamen God en deszelfs onbedriegelijke beloften, dan mag voorzeker een Godvruchtig mensch, een gelukkig mensch genoemd worden. Ja! *welgelukzalig zijn de opregten van wandel, die in de wet des Heeren gaan! Welgelukzalig, die Zijne getuigenissen onderhouden, die Hem van ganscher harte zoeken* (3).

Ik mag er een *vijsde* bijzonderheid bijvoegen:

(1) Ps. CXIX: 165^a en 14. (2) Ps. XXV: 10.

(3) Rom. VIII: 28. Ps. CXIX: 1, 2.

Een Godvruchtig mensch heeft vrijmoedigheid tot God en tot het gebed. Ook daarom moogt gij hem gelukkig noemen.

Ieder, die in ootmoed en waarheid in den Heer Jezus Christus gelooft en Hem aanneemt als zijnen eenigen en algenoegzamen Verlosser, heeft vergeving van zijne zonden; hij is hersteld in de gunst van God; zijn hart en zin is aanvankelijk vernieuwd; hij is dus overgebracht uit de duisternis tot het licht; hij heeft zijnen voet gezet op den weg des levens. Maar hij is daarmede nog niet geheel geholpen; hij is nog niet aan het einde van zijnen loopbaan; en het pad is dikwijls zeer moeilijk en steil. Er is dagelijksche hinder en bezwaar in ons en rondom ons; wij behoeven aanhoudend onderwijs, bestuur, troost, aanmoediging; met een woord: wij hebben iederen dag en uur niet alleen voor het ligchaam, maar nog veel meer voor onze zwakke en nog niet half genezene zielen, God van noode, zoo het immer voor ons goed zal uitkomen. Maar daartoe moet de Goddelijke hulp dan ook ernstig en aanhoudend begeerd en gezocht worden. Met andere woorden: voor een mensch die gaarne den goeden weg bewandelt en daarop wenscht voorwaarts te komen, is *het bidden*, het dagelijksche, het

sterk-aanhoudende gebed eene onontbeerlijke behoefte; hij kan niet leven zonder bidden; het is als de ademtogt voor zijne ziel. Ja! hoe meer hij toeneemt in ernstige en teedere Godzaligheid, des te meer neemt hij ook toe in de gedurigheid des gebeds, want hij ziet hoe langer hoe scherper de vlekken, die hem besmetten; hij gevoelt hoe langer hoe smartelijker de verkeerdheden, die hem aankleven; hij wordt hoe langer hoe afhankelijker van God; hij kan, hij mag, hij wil dus, hoe langer hoe minder, zonder bidden. — De Daniëls, de Paulussen, de voorbeelden in de Godzaligheid, zijn ook onvermoeide bidders.

Wij allen hebben *vrijheid* tot het gedurige gebed; zelfs worden wij er toe opgewekt en aangemoedigd in de H. Schriften; maar niet allen hebben daartoe *de vrijmoedigheid*, wij allen *mogen* wel bidden, maar allen *kunnen* en *durven* niet. — Och! vele menschen kennen God niet regt; zij kennen zich zelve en hunne hoogste behoeften niet regt; zij kennen den éénigen Middelaar niet regt. Hoe zouden zij nu bidden? Zij kunnen *een gebed opzeggen*, eenige koude woorden klappen, die den schijn hebben van een gebed: maar *bidden*, hunnen nood klagen, hun hart voor God uitstorten, Zijne sterkte en trouw aangrijpen, dat kunnen

zij niet. En al begint ook (op een ziekbed misschien) het geweten wakker te worden, de nood te dringen, zij durven niet; het bidden is hun eene vreemde, eene ongewone zaak; zij missen het geloof en de hope, de vrijmoedigheid en gemakkelijkhcid, die het ware bidden kenmerkt. Dit is het groote en onschatbare voorregt van den Godvruchtigen mensch, niet omdat hij vroom is en dit geluk met zijne vroomheid zou verdienen, maar door dat hij vroom is en dat geluk uit een vroom bestaan gereedelijk voortvloeit, want hij kent God als zijnen God; hij kent Hem, niet alleen in deszelfs algenoegzaamheid en heerlijkheid, maar ook in den rijkdom Zijner genade; hij heeft door dagelijksche oefening het bidden geleerd; hij weet bij eigene ondervinding, hoe veel het gebed vermag; zijn hart geeft hem getuigenis, dat hij bidt om hetgeen hij vragen mag. Zoo gaat hij door zijnen Middelaar tot den troon der genade; zoo zoekt en vindt hij troost en sterkte in deze gemeenschaps-oefening met God, en ontvangt al wat hij bidt naar deszelfs wil. Daarom zeide Salomo reeds: *In de vreeze des Heeren is een sterk vertrouwen, en Hij zal Zijne kinderen tot eene toevlugt wezen* (1). *Indien ons hart ons niet veroordeelt, zegt de*

(1) Spr. XIV : 26.

Apostel Johannes, hebben wij vrijmoedigheid tot God, en wat wij bidden ontvangen wij van Hem, dewijl wij zijne geboden bewaren, en doen hetgeen behagelijk is voor Hem (1) O! welk een alles overklimmend geluk voor den vriend en dienaar van God in dit moeilijke leven! Schoon ook alles hem ontviel, de vrijmoedigheid tot God ontvalt hem niet; overal en ten allen tijde, nacht en dag, kan en mag hij bidden; en al ontbreken hem ook de woorden, de Geest bidt voor hem met onuitsprekelijke zuchten; en die de harten doorzoekt weet, welke de meening des Geestes is, dewijl hij naar God voor de heiligen bidt (2). Nog meer; vrome menschen hebben ook boven anderen vrijmoedigheid, om in hunne nooden de voorbede en hulp hunner Christelijke vrienden te vragen en met den Apostel hen te verzoeken: bidt voor ons, want wij vertrouwen dat wij eene goede conscientie hebben, als die in alles eerlijk willen wandelen (3).

Ik noemde nog eene zesde bijzonderheid, die tot de zegeningen der Godsvrucht behoort.

(1) 1 Joh. III: 21, 22. (2) Rom. VIII: 26, 27.

(3) Hebr. XIII: 18.

*Een vroom mensch heeft eene goede verwachting;
 hij leeft in de hope der zaligheid. —
 Ook dit vermeerderd zijn geluk.*

Hoewel de kennis en dienst van God hare vrucht en haar loon van zelve (gelijk wij hoorden) met zich brengt, niettemin is de dienaar van God, gelijk alle andere menschen, aan de algemeene rampen des levens onderworpen: *Eenerlei wedervaart den regtvaardigen en den goddeloozen* (1). Zelfs heeft hij door de verachting en den tegenstand der boozen menigmaal, nog boven anderen, moeite en droefenis te vreezen en te dragen. Bovendien heeft hij veel stil verdriet van de zonde, die in hem woont en woelt: hij leeft in eenen dagelijkschen en gedurigen strijd tegen de verleidingen en beproevingen die in de wereld zijn, en tegen de aanlokkingen van zijnen dwazen en verkeerden zin. O! die moeite en die strijd doet hem uitroepen: *Ik zie eene andere wet in mijne leden, die strijd voert tegen de wet van mijn gemoed, en mij gevangen neemt onder de zonde. Ik ellendig mensch!* (2) Zoo is er dan dubbele ellende voor iederen Godvruchtigen: de algemeene moeite van dit leven, de tegenstand van verkeerde menschen en het ge-

(1) Pred. IX: 2. (2) Rom. VII: 23, 24.

plaag van zijn eigen ondeugend hart. Dit gevoelde Paulus, toen hij aan de Korinthiërs schreef: *Indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zoo zijn wij de ellendigste van alle menschen* (1). Maar hier openbaart zich nu tevens het overgrootte geluk van den vromen mensch vriendelijk en helder. Er is niet alleen voor hem eene volkomene bevrijding van alle die moeite, van alle zonde, van alle droefenis en strijd: er is niet alleen voor hem een tegengestelde zalige staat van vlekkelooze onschuld, heiligheid, rust, vreugde en zaligheid te wachten; maar ook is zijn oog en zijne hope daarop gevestigd. Dit licht des eeuwigen zaligen levens bestraalt het pad des regtvaardigen; het moge soms eens beneveld worden en hem niet zoo helder toeschijnen, hij verliest het echter niet uit het oog, en straks gaat het weder met nieuwe glans voor hem op. — Dit uitzigt verzacht zijn leed, en troost hem in zijne droefenissen; het maakt hem geduldig in verdrukking en wapent hem tegen moedeloosheid; het sterkt hem in den strijd tegen de zonde; het verbant de vreeze des doods, en doet hem dus blijmoedig zijnen loopbaan loopen ten einde toe, daar hij weet, dat

(1) 1 Kor. XV: 29.

zijn arbeid niet ijdel is; dat de ligte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, hem werkt een gansch zeer uitnemend eeuwig gewigt van heerlijkheid, en dat de man zalig is die de verzoeking verdraagt, omdat hij, beproefd zijnde, de kroon des levens zal ontvangen, welke de Heer beloofd heeft den-genen die Hem liefhebben (1).

En nog al beminnelijker, nog al waardiger en heerlijker wordt dit veelsoortige geluk van den vromen man, als wij nu ten laatste opmerken:

Hij heeft de bron van al zijn geluk steeds bij zich.

Er is velerlei geluk en welvaren, dat afhangt van onze uitwendige omstandigheden; maar hoe onzeker en wisselvallig is dat geluk! Zoodra deze omstandigheden veranderen, is ons geluk geknakt, misschien geheel verloren. Zoo heeft de een zijn hoogste genoegen in echtgenoot en kinderen, maar de dood neemt ze weg, en zijn genoegen is verdwenen. Een ander vermaakt zich in zijn geld en goed; maar hem treffen zware verliezen, en met dit verlies is ook zijn geluk verloren. Een derde zoekt het in wereldsch

(1) 2 Kor. IV: 17. Jac. I: 12.

aanzien, in lof en eer van menschen; maar hij wordt miskend, ongunstig beoordeeld, klein geacht, en nu is alle levensgenoegen hem ontroofd. Doch zoodanig is de bron en het voedsel van het geluk en het genoegen des Godvruchtigen niet, want dit hangt niet af van uitwendigheden, maar is inwendig in zijn vroom en aan God verbonden hart geworteld. Het is de wijsheid, en de vrijheid, en de ootmoed, en de rustige tevredenheid van de kennis, de vreeze en de dienst des Heeren; het is zijne vrijmoedigheid tot God en zijne goede hope op Hem. Ziedaar de bronnen van zijn geluk! Zoo kan hij hetzelfde dan overal met zich dragen, want overal is God; overal en ten allen tijde mag hij den Onzienlijken zoeken en vinden; overal en ten allen tijde Hem eerbiedigen en zich aan Hem vasthouden. Dit geluk, dit inwendige genoegen vergezelt hem op zijnen weg, al reist hij naar verre landen; het verlaat hem niet in den tegenspoed, maar is dan vooral zijn steun en troost; het verkwikt hem in slapelooze nachten; het blijft hem bij op een ziek- en sterfbed, ja tot in de ure des doods. — Dit was de ondervinding van den vromen Israëliet, toen hij be-
*tuigde: Heer! des nachts ben ik Uwes naams
gedachtig geweest en heb Uwe wet bewaard.
Uwe inzettingen zijn mij gezangen geweest ter*

plaatse mijner vreemdelingschap (1). Daarom ook vermindert dat geluk niet bij het gedurige gebruik; het slijt niet af bij het dagelijksche genot, want het is niet in de vergankelijke aardsche dingen, maar in den algenoegzamen God gegrond; aan Hem geven wij dan ons hart, ons vertrouwen, onze liefde en gehoorzaamheid; naar Hem en naar Zijne gunst strekt zich dan ons verlangen uit, en wij kunnen dit steeds in Hem voldaan vinden. Ja! het is er zoo ver af, dat het genoeg en voordeel van een Godzalig bestaan immer zou behoeven te verminderen, dat hetzelfde veeleer steeds kan toenemen. *Het pad der rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag toe* (2).

En zoo zijn dan de vroomste menschen ook de gelukkigste menschen.

Dit volgt nu van zelf: indien het ware geluk alleen in de kennis en dienst van God te vinden is, dan zullen ook zij, die daarin de meeste vordering gemaakt hebben, de gelukkigsten zijn. — Het eene en het andere is zoo naauw aan elkander verbonden, dat, naarmate de dienaar van God afneemt of toe-

(1) Ps. CXIX: 54, 55. (2) Spr. IV: 18.

neemt, trager of ijveriger, trouwer of ontrouwer is in de beoefening der godzaligheid, hij in diezelfde mate, zijn waar geluk en vergenoegen ook zal zien toe- of afnemen. — Een treffend voorbeeld hiervan vinden wij in David. Hoogstmoeijelijk en bang waren zijne nitwendige omstandigheden, jaren lang, door den bitteren haat en de onverdiende vervolgingen van Saul en deszelfs aanhang; maar onder dit alles hield de jonge vrome man in te grootere teederheid en trouw vast aan zijnen God. En hoe was hij nu te moede onder alle zijne tegenheden en gevaren? Hij gevoelde de ongelegenheid en moeite, waarin hij zich telkens bevond, en stortte zijn hart uit voor zijnen God; maar hij is onder alles doorgaans welgemoed en dikwijls zelfs vrolijk in zijnen God; in woestijnen en spelonken, waar hij tegen zijne booze en bloeddorstige vijanden eene schuilplaats zoeken moest, zong hij en juichte hij in zijne Psalmen: *Ik zal zijn als een groene olijfboom in het huis mijnes Gods; ik vertrouw op Gods goedertierenheid eeuwiglijk en altoos. God is mij een helper; ik zal niet vreezen; wat zou mij een mensch doen? Ik zal u loven onder de volken, o Heer! want Uwe goedertierenheid is groot tot aan de hemelen* (1). Maar toen deze zelfde

(1) Ps. LII, LIV, LV, LVI, LVII en andere Psalmen.

man naderhand, in zijnen voorspoed en zijne eer, zijnen God vergat en verviel tot zeer groote zonden, week deze hooge moed en vreugde van zijn vertrouwen; en hoezeer hij, tot zijnen dood toe, zijnen God bleef aankleven, heeft hij zich in alle zijne latere Psalmen nooit weer tot dien hoogen juich- en roemtoon kunnen opheffen. Het schijnt, dat dit vroegere wegdwalen eene donkerheid verspreid heeft over alle zijne volgende levenspaden. — Zien wij het hier niet duidelijk, dat een teeder godzalig leven, en dit alleen, een regt gelukkig en genoegelijk leven zijn kan? Wilt gij nog een ander voorbeeld? Herinnert u Paulus! waarlijk de uitwendige omstandigheden van dezen man waren niet gemakkelijk, Leest eens in zijnen *tweeden Brief aan de Korinthiërs*, wat hij al van tijd tot tijd heeft uitgestaan, wat hij dagelijks had te dragen (1). En hoe was de man doorgaans gestemd? Hoort het uit zijn eigen mond! *Wij hebben altijd goeden moed!* In banden en gevangenissen zong hij, met een gegeeseld ligchaam, lofzangen, en wekte de gemeenten op, dat zij zich om zijnentwil niet bedroeven, maar over hem en met hem blijde zijn zouden (2).

Ik durf mij hier bovendien ook wel beroepen op de ondervinding van alle mijne

(1) 2 Cor. XI: 23 enz

(2) Filipp. I: 12—21.

lezers, die de ware Godzaligheid kennen, liefhebben en zich daartoe oefenen. Welke waren de aangenaamste dagen uwes levens? Wanneer hadt gij de meeste rust en vergeeniging voor uw hart, de zaligste gemeenschaps-oefening met God, den gemakkelijksten toegang tot Hem? Was het niet op zulke dagen en tijden, als gij, met meer dan gewonen ijver, teederheid en trouw, uw ligchaam en uwe ziel, uwe vermogens en krachten, Gode ter dienste had mogen stellen? Wanneer kondt gij met de meeste zielekalmte uw hoofd des avonds te slapen leggen? Was het niet, als gij dien dag eene of andere zonde had mogen overwinnen, eenige moeilijke verzoeking had verdragen, eenigen ongewonen, moeilijken pligt, waartoe uw geweten u opriep, had mogen volbrengen? En hoe is het u integendeel, als gij hebt toegegeven aan zondige lusten, als gij traag en ontrouw waart aan roeping en pligt? Heelaas! dan kan Gods woord ons niet regt vermaken; dan kan het hart zich niet gemakkelijk voor Hem uitstorten; dan zijn de onzienlijke en eeuwige dingen voor ons beneveld, dan kwijnt de levensvreugd. — Is het zoo niet, mijne broeders! O hoeveel wijzer en voorzigtiger, hoeveel werkzamer en ijveriger moest zulk eene ondervinding ons reeds lang gemaakt hebben?

Ik herhaal het dan: *de vroomste menschen zijn de gelukkigste menschen; hoe vromer des te gelukkiger; de allervroomste zal dan wel de allergelukkigste zijn.* — Waar zou die gezegende en eerwaardige mensch thans wel op aarde wonen? In de oude tijden behoefde men hem dikwijls niet te zoeken, men zag hem in eenen Noach, naderhand in Job, in Abraham, vervolgens in Mozes, in latere tijden in Samuël, in Daniël, in eenen Johannes den Dooper. Gij merkt uit deze namen, dat zij het bewijs van hun geluk niet aan het voorhoofd droegen. Neen! het lag diep in hunne harten, en daar was het ook best bewaard. — En waar woont hij thans, die allergelukkigste? Ik zou hem wel willen ontmoeten. O! hoe zou hij mij beschamen en verootmoedigen, zonder dit te willen doen; hoe vriendelijk mij voorkomen; hoe ernstig mij wekken, en mij toeroepen: *Welgelukzalig is de man, die den Heere vreest, die grooten lust heeft in Zijne geboden!*

Misschien zal, na al dit gezegde, ieder het nog niet volvaardig toestemmen, dat de vroomste menschen hier ook de gelukkigste zijn; gij hebt hier tegen

Eene en andere bedenking.

Gij zegt: »Maar de H. Schrift noemt een leven in de dienst van God, *eenen strijd*, een *ingaan door de enge poort*. Zij noemt het *zelfverloochening*; kan zulk een leven een gelukkig leven zijn?» Ik vraag u op mijne beurt: kunt gij den mensch, die strijdt voor eene allerbeste zaak, die in dezen strijd den besten aanvoerder en de krachtigste wapenen heeft; die daarbij zich zeker is van eene volkomene overwinning, — kunt gij zoo iemand ongelukkig noemen? Neen! dus te strijden is eer en vreugde. En even zoodanig is de strijd der vromen. — Het is een kamp voor den naam en de eer van God, tegen de booze wereld en de zielverdervende zonde. Jezus Christus is onze Aanvoerder en Voorganger, het geloof is ons schild, de hope der zaligheid is onze helm, Gods Woord is ons zwaard, en ieder, die volhoudt in dezen strijd, zal gewisselijk eens de overhand behouden (1). Ik stem u toe: het is een *ingaan door de enge poort*, langs een' *smallen weg*; maar zij is wijd genoeg, indien wij maar de wereld niet door dezelve willen meêdragen: hoe meer wij daarvan laten vallen, des te gemakkelijker wordt de weg. En ginds aan het eind ligt het vader-

(1) Efez. VI: 10—18.

land der rust en zaligheid. O! die hope verkloekt en sterkt in het loopen; daarbij vergeet men de inspanning, en gaat zingende voort:

'k Zie soms aan de kimmen
Mijn vaderland glimmen,
En is 't al eens nacht,
'k Blijf echter aan 't loopen;
Gelooven en hopen
Geest ijver en kracht.

Of hebben wij misschien geen behagen in *zelfverloochening*? Maar dan zijn wij dwaazen, die hunne eigene schade en hun verderf zoeken. Wat is zelfverloochening? Het is de opoffering van mijne zinnen en lusten, zoo dikwijls mij die afrekken van mijn plicht en waar belang. Zou dit ongelukkig zijn? Dan moet gij ook hem ongelukkig noemen, die liever gezond en versterkend voedsel gebruikt dan zoet vergif. — Neen! gij moet geen blaam leggen op de dienst van God, omdat die dienst strijd en inspanning, opoffering en zelfverloochening kost. Dit is alleen door onze dwaasheid en verkeerdheid; aan de wijze en heilige Engelen kost zij dit niet, want zij dienen hunnen God willig; dit is het leven van hun leven. En zoo zal het ook eens zijn bij iederen Godvruchtigen mensch, als deze

wereld en dit vleesch hem niet meer plagen zal.

Gij hebt nog eene *andere* bedenking; gij zegt: „Maar men ziet echter zulke menschen, die een' vromen naam hebben, dikwijls zoo mistroostig; men hoort hen meermalen moedeloos klagen en zuchten. Hoe is dit mogelijk, als het zulk een groot geluk is God te dienen?” Ik wil hierop niet antwoorden, dat allen, die eenen vromen naam hebben, daarom nog geen vroom *hart* bezitten, en dat alle schijn geen wezen is, maar liever opmerken:

Vooreerst. Schoon vroomheid alleen ons het ware en hoogste geluk kan aanbrengen, volgt daaruit niet, dat zij een onvermengd en volkomen geluk, dat zij voldoening zonder gemis, vreugde zonder klagten geven zou; dit ongestoorde genot is voor den hemel bewaard. De vroomheid zelve is, gelijk al wat in den mensch is, aan velerlei veranderingen onderworpen, zij kan en zal in denzelfden mensch op onderscheidene tijden zeer onderscheiden zijn: en zoo kan het niet anders, of zijn gemoedsbestaan zal ook meermalen afwisselen. Dezelfde Paulus die den eenen tijd met vrijmoedigheid bevestigde aan degenen die hem wel kenden, *hoe heilig en regtvaardig en onberispelijk hij onder hen geweest was*, dezelfde man, die

zich een navolger van Christus noemen mogt (1), moest niettemin klagend uitroepen: *ik ellendig mensch* (2)!

En uit dit gezegde vloeit eene tweede opmerking: als opregt-godzalige menschen soms mismoedig klagen, dan zijn dit geene klagten over het lastige, of onnutte, of onaangename van de dienst van God, maar zij beklagen zich veelmeer over hunne eigene dwaasheid, onbedachtzaamheid en ontrouw, waardoor zij zich zelve berooven van de vrijheid, en van den vrede en de vreugde, die er is in de teedere en trouwe dienst van God. — Het is er dus zoo ver af, dat deze moedelooze klagten van godvruchtige menschen iets zouden getuigen ten nadeele der godsvrucht, dat zij veel meer tot haren lof en hare aanprijzing verstrekken. Of is het ten nadeele en tot minachting van een welbeproefd geneesmiddel, als een zieke klaagt, dat hij zich niet zoo wel gevoelt als gisteren, omdat hij zijn geneesmiddel niet zoo stipt en trouw gebruikt heeft? Neen! even daardoor wordt deszelfs kracht en waardij te meer openbaar. — Wij willen dan geene achterdocht voeden tegen de ware vroomheid, omdat vele vrome menschen soms zuchten en klagen, maar even daaruit

(1) 1 Thess. II: 10, 11. (2) Rom. VII: 24.

veel meer het besluit opmaken: er is geene zaligheid buiten de dienst van God.

Gij hebt misschien nog eene *derde* bedenking; gij zegt: de heilige Schrift zelve getuigt, dat *de tegenspoeden des rechtvaardigen vele zijn, dat allen, die Godzalig willen leven in Christus Jezus, vervolgd zullen worden* (1). Hoe kan men dan de Godzaligste menschen de gelukkigste noemen? — Ik stem u gaarne toe, dat tegenheden en vervolgingen zeer onaangenaam zijn voor het vleesch; maar, als deze onaangenaamheden hier bijzonder *den Godvruchtigen* treffen, mogen wij dan daaruit niet reeds het besluit opmaken, dat dezelve voor hen niet iets kwaads, maar iets goeds en nuttigs zijn zullen? Of zou het mogelijk zijn, dat de liefderijke God zijne dienaren boven anderen nutteloos zou plagen en bedroeven? Vraag het aan de Godvruchtigen zelve, aan hen, die boven anderen in de moeite waren! Zij zullen u antwoorden, dat alle die tegenheden hen hebben geoefend in het vertrouwen op hunnen God, in de onderwerping aan Hem, in afhankelijkheid van Hem; dat alle die tegenheden hen hebben gespeend van de wereld en nauwer verbonden aan de dienst van God; dat zij onder dezelve meermalen de duidelijkste proeven hebben gehad van zijn

(1) Psalm XXXIV: 20. 2 Tim. III: 12.

genadig en getrouw aandenken aan hen, en van de verhooring hunner gebeden. Zij zullen u antwoorden: *Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik Gods inzettingen te meerder en te beter leeren mogt* (1). Daarom zegt een Apostolisch man: *Alle kastinging, als zij tegenwoordig is, schijnt geene zaak van vreugde, maar van droefenis*. Merkt wel! hij zegt niet: zij is geene zaak van vreugde, maar zij schijnt dat niet te zijn, zij komt ons als iets droevigs voor, doch daarna geeft zij van zich eene vreedzame, eene heilzame vrucht der gerechtigheid en Godzaligheid voor degenen, die er door geoefend zijn, en er zich door hebben laten oefenen (2). Neen! de Godvruchtige man wil den bitteren beker, welken zijn God en Vader hem toereikt, niet terugstooten, maar met eene stille ziel en een biddend oog aannemen, denkende en hopende, dat die bittere drank zijne ziel zal goed doen. — Gij zult mij dan toestemmen, dat de rampen, die den vromen mensch toekomen van de hand zijns Gods, zijn waar geluk niet hinderen, maar hetzelfde veeleer kunnen en moeten bevorderen.

Wij willen dan aan deze en dergelijke bedenkingen geen gehoor geven; wij willen ons, hierdoor de blijkbaarste en gewichtigste waarheden niet twijfelachtig laten maken,

(1) Psalm CXIX: 71.

(2) Hebr. XII: 11.

maar veel liever bidden, dat de goede God het diep in onze harten indrukke: *Hoe naauwgezetter, hoe ijveriger, hoe trouwer en volstandiger wij zijn in de dienst van God, des te grooter is ons geluk.*

EENIGE GEVOLGEN

die, na alles wat gezegd is, nu duidelijk voor de hand liggen, wil ik hier nog ten besluite bijvoegen. Dezelve zullen kunnen dienen, om ons optewekken, dat wij de gewigtigste waarheid, die wij ons nu herinnerden, wel ter harte nemen. Wat zou het ons anders baten dit alles te weten en toetestemmen?

EERSTE GEVOLG.

*Vele menschen, die gelukkig schijnen,
zijn het niet.*

Wij hoorden, dat er geen wezenlijk geluk is, of zijn kan, zonder vergeving van onze zonden, zonder vernieuwing van onze harten, zonder godzaligheid. Maar vele menschen bekommerden zich nog nimmer over hunne schuld en strafwaardigheid voor God; zij bleven, naar de verdorvenheid

van hunne onvernieuwde harten, liefhebbers van hunne lusten en begeerlijkheden, vreemd van alle hartelijke en degelijke godsvrucht; en evenwel leven zij vrolijk en schijnen doorgaans weltevreden. Als gij hen beschouwt met een oppervlakkig oog, zoudt gij hen somtijds, boven den dienaar van God, gelukkig noemen. Maar gij bedriegt u, en zij bedriegen zich zelve; zij zijn niet gelukkig en weltevreden, maar *zorgeloos*; zij klagen niet, omdat hunne zonden hun geene pijn doen; zij zijn niet bekommerd, omdat zij geen gevaar zien, schoon het hun op de hielen volgt. Ei! zoudt gij dezulken nu gelukkig noemen? Dan is ook hij gelukkig, die diep en onbekommerd slaapt, terwijl zijn huis in brand staat, de vlam al het zijne verteert, en ook hem dreigt met eenen schrikkelijken dood. Neen! gij beklagt hem; gij zult hem zoo gij kunt, wakker roepen, opdat hij schrikke voor zijnen gevaarlijken toestand en het dreigende verderf haastelijk ontvlugte. — Mogelijk behooren velen van mijne lezers nog onder die zorgeloos slapende menschen, die gelukkig schijnen, maar het niet zijn. Och! haast u om uwe zielen te behouden, eer het, voor altijd, te laat zal zijn! — Hoort hiertoe

Wij kunnen veel gelukkiger worden, dan wij zijn.

Indien ons geluk verbonden ware aan eene grootere mate van gezondheid of van tijdelijke goederen, of van gemak en rust voor ons ligchaam, dan zouden vele menschen weinig op vermeerdering van hun geluk rekenen kunnen; maar ons geluk is grond in de kennis en dienst van God, en hiertoe kan ieder onzer komen; hierin kan ieder; wien het opregt ernst is, vordering maken. Zouden wij niet? waarom toch laat God ons leven, schoon Hij ons op Zijne aarde niet behoeft? Waarom verlost Hij ons menigmaal uit doodsgevaar? Waarom schenkt hij ons Zijne herhaalde onderwijzing, vermaning en opwekking? Waarom spreekt Hij gedurig tot ons door ons geweten? Is het niet, opdat wij ons door dit alles zouden laten gewinnen voor Hem en voor Zijne dienst? *Weet gij het niet, vraagt Paulus, dat de goedertierenheid Gods u tot bekeering leidt?* (1) Dit wilde ik vooral *ulieden* herinneren, die klaagt over de moeiten van dit leven, die u zelve daarom ongelukkig noemt. Gij zoekt de oorzaak van uw ongeluk buiten u, en deze is veel meer

(1) Rom. II: 4.

binnen in ons. Ik ontken niet, dat de uitwendige omstandigheden invloed hebben op ons geluk en genoegen, en dat hetzelfde daardoor aan vele verandering onderhevig is; maar de hoofdbron waaruit, onder alle toeval van dit leven, ons welvaren, onze zielerust en troost moet voortvloeijen, is in de eerbiediging en de dienst van God. Laat ons dan ons geluk niet eerst en meest zoeken in de verandering en verbetering van onze uitwendige omstandigheden, maar in de verandering en verbetering van ons hart, van onzen zin en wandel. — Als het in ons binnenste regt gesteld is, zal het buiten en rondom ons ook wel goed zijn.

Gijlieden, mijne vrienden! die het regte pad des waren geluks gevonden hebt, verstaat wat ik zeg, en gij stemt het mij gaarne toe. Zoo er dan meerdere bedachtzaamheid, trouw en ijver in de dienst van God bij ons ware, zouden wij ook ons waar geluk, de ware vergenoeging en den vrede der ziele zien toenemen. — Immers en dit is

EEN DERDE GEVOLG.

De weg tot het ware geluk staat voor een ieder van ons overal open.

Dit is aan geenen stand, aan geene plaats aan geene jaren gebonden, want men mag en kan met Gods almachtige en genadige hulp,

ten allen tijde, en overal, en in alle omstandigheden, Zijne dienst kiezen en aankleven. — Wij denken wel eens: »als ik in eenen anderen kring leefde, op eene andere plaats woonde, ander werk hadde, dan zou ik gelukkiger zijn.» Gij zoudt niet, ten zij gij in dien stand, op die plaats, in dat werk, trouwer en overvloediger waart in uwe gehoorzaamheid aan God. — Maar hiertoe behoeven wij niet naar den eenen of anderen stand te wachten. David was een vrome *Koning*; Kornelius was een godzalig *Hoofdman*, en had eenen godzaligen *huisknecht*; Jozef, Jezus pleegvader, was een vrome *ambachtsman*; Lazarus was een vrome *bedelaar*. — Of zou tijd en plaats ons hier belemmeren? Ik erken, het is moeilijker op een hobbelig of glibberig pad dan op een effen weg voorspoedig voorttegaan; maar het is toch niet onmogelijk, indien wij maar de hand aangrijpen, die zich naar ons uitstrekt. Jozef, de edele zoon van Jakob, was niet alleen in zijns vaders tent, maar ook als slaaf in een vreemd en verleidelijk huis, als onschuldig gevangen man in eene gevangenis, als een grootmagtig heer in rijkdom en aanzien, overal de teedere en trouwe vereerder van Zijnen God. Daniël en zijne vrienden hielden in een vreemd afgodisch land, onder de zwaarste beproevingen, vast aan de dienst des Heeren. En

roemen wij zulke mannen niet gelukzalig midden in hunne moeite en beproeving, midden in doodsgevaar? Zoo staat dan de weg tot het ware geluk overal en ten alle tijde open voor elk, die zich wakende en biddende en strijdende zoekt vast te houden aan zijnen God. O! mijne lieve medemenschen! dat wij dit regt verstonden en beseften! Dat de uitnemenheid en de zaligheid, die er is in de dienst van God, ons dagelijks waken, bidden en strijden waardig ware!

Uit alles, wat gezegd is, trek ik nu nog dit

LAATSTE GEVOLG.

*Teruggang in de godzaligheid verderft ons
waar geluk; voortgang in de godzalig-
heid vermeerderd hetzelfde.*

Zoo denken de liefhebbers van deze wereld niet, zij hebben geheel andere bronnen van genoeg; een godzalg leven is hun onbekend: in hunne verblinding merkten zij dit aan als een verdrietig leven, waarvan zij eenen afkeer hebben. Maar zulke menschen kennen zich zelven en hunne hoogste behoeften niet; zij kennen God en deszelfs hoogheid niet; zij kennen de genade van den Heer Jezus Christus niet, zij zijn blind voor hunne gewigtigste belangen. Zoo leven zij, indien niet geheel en al, toch eerst en

meest voor deze aarde en voor dit leven; daarom is aardsche voorspoed hun grootste geluk, aardsche tegenspoed hun grootste ongeluk en jammer. — Vindt gij hier misschien uw beeld, mijne lezers? Ei! sluit er uwe oogen niet voor toe! Waarlijk, het moet anders met ons worden; wij zijn niet geschapen voor deze weinige jaren levens; gij hebt het nog niet gevonden, wat u alleen gelukkig maken kan; het is hier niet, het is daarboven in God, in Zijne genade, in Zijne kennis, in Zijne dienst door Jezus Christus.

Maar ik verwacht ook lezers voor dit boekje, die hiervan overtuigd zijn. Voor ulieden herhaal ik het: *Teruggang in de godzaligheid verderft ons waar geluk; voortgang in de godzaligheid vermeerdert hetzelfde.* Dit mag ons wel herhaald worden, want wij houden het niet genoeg in het oog; wij zijn er niet diep genoeg van overtuigd, dan toch zouden wij niet zoo ras traag worden in het benaarstigen; dan zouden wij ons niet zoo ligt laten hinderen en aftrekken door onze verkeerde zinnen en lusten; dan zouden wij stipter en trouwer luisteren naar onze inwendige overtuiging, dan zouden wij de hulpmiddelen ter bevordering van godzaligheid, die wij er vele vinden kunnen, meer opzoeken en vlijtiger gebruiken; dan zouden wij ons meer hoeden van verstrooiende

gezelschappen en nietige gesprekken; dan zouden wij den kostelijken levenstijd meer uitzuinigen; met één woord: dan zouden wij ons meer oefenen tot godzaligheid; dan zouden wij *standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijn in het werk des Heeren* (1), wetende, dat hij, die met de meeste teederheid en trouw voor God leeft, de gelukkigste mensch is.

Ik besluit dit boekje met de woorden van den vromen Vader SLUITER, die in zijn *Buitenleven* zong:

Hoe zalig leeft de mensch voor God,
 Wat heeft hij een gelukkig lot,
 Die niet van zilver of van goud,
 Maar van zijn leven reek'ning houdt;
 Die winst en ook verlies daarvan
 Recht wèl te boeke zetten kan.

Die allerbeste en voordeeligste rekenkunst
 leere ons de genadige God, om Jezus Christus wil, door den Heiligen Geest, Amen!

(1) 1 Tim. IV: 7, 8. 1 Kor. XV: 58.

*Bij M. WIST & ZONEN, Drukkers van het Nederlandsche
Zendinggenootschap, worden ook uitgegeven
de navolgende Kleine Stukjes.*

No.		à	
1.	Evangelische herinneringen aan Kranken.....	15	Ct.
2.	Over het nuttig Kerkgaan.....	10	„
3.	Over het doen van Belijdenis.....	10	„
4.	Een woord voor menschen die niet ter kerk kunnen gaan.	10	„
5.	Het Christendom beschaamd door Heidenen.....	10	„
6.	Evangelische herinneringen aan Bedroefden.....	15	„
7.	Evangelische herinneringen aan Vaders en Moeders..	20	„
8.	Een woord aan Vaders en Moeders, over den Doop.	05	„
9.	Over het allerbeste Book.....	10	„
10.	Onderwijs over het Bijbellezen.....	25	„
11.	Levensgeschiedenis van den grootsten Man.....	25	„
12.	Iets over het Avondmaal.....	15	„
13.	Opwekking tot de huisselijke Godadienst.....	15	„
14.	Zamenspraak tusschen drie vrienden over de Wedergeb.	07½	„
15.	Het leven van William Kellij.....	15	„
16.	Drie zamenspraken tusschen een Leeraar en een Huism.	15	„
17.	Het dorp Eerenhoef, tot vorigen welyaart hersteld..	25	„
18.	Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	20	„
19.	Waarschuwing tegen de Ontucht.....	30	„
20.	Iets voor herstelden uit krankheid.....	20	„
21.	Iets voor Gevangenen.....	45	„
22.	Geschenk der christelijke liefde voor kinderen.....	32½	„
23.	Geschenk voor Lidmaten der christelijke kerk.....	25	„
24.	Heb ik wel genoeg voor de Eeuwigheid?.....	20	„
25.	Tweede Geschenk der christelijke liefde voor kinderen	25	„
26.	Voor Dienstboden.....	25	„
27.	Over de Feesten.....	20	„
28.	Iets voor Armen.....	10	„
29.	Jezus, de geneesmeester van kranken.....	12½	„
30.	Evangelische Herinneringen aan oude lieden.....	22½	„
31.	Verzameling van leez. brieven en opwekkende verhalen	20	„
32.	Opwekking tot weltevredenheid.....	20	„
33.	Een goed woord aan christen-ouders over de opvoeding	20	„
34.	Franke, de kracht des Geloofs.....	15	„
35.	Schets van het leven van Afrikaner.....	10	„
36.	Waarschuwing tegen het Kwaadspreken.....	10	„
37.	Iets over de Zelfkennis.....	20	„
38.	Een woord van onderrigt en troost, in Sterfhuizen.	25	„
39.	Men doet niet, wat men kan.....	17½	„
40.	Vriendelijke raad aan zwaarmoedigen.....	25	„
41.	Waarom word ik niet heter?.....	25	„
42.	Wie zijn, hier op aarde, de gelukkigste menschen?	20	„
43.	Gedenk te Sterven.....	25	„
44.	Het Voorbidden, een pligt der Christelijke liefde....	17½	„

*Bij de Drukkers en Boekverkoopers M. WIJT & ZONEN
zijn ook te bekomen de volgende Kleine Stukjes.*

No.			
1.	Noodzakelijkheid der kennis van Jezus Christus . . .	à 10	Ct.
2.	Het geluk van God tot zijnen Vriend te hebben . . .	- 15	»
3.	Het waar geluk, geschetst in drie gesprekken	- 15	»
4.	Van Eijk, iets over de Bekeering	- 40	»
5.	» » over de Sacramenten	- 10	»
6.	» » over de Regtzinnigheid	- 45	»
7.	» » voorbeelden van Vroegbekeerden	- 40	»
8.	» » bij de uitdeeling des Bijbels	- 05	»
9.	Jezus, de ware Zondaarsvriend	- 10	»
10.	Een boekje voor menschen, die het niet willen lezen	- 05	»
11.	De godvruchtige Krijgsman	- 10	»
12.	Iets over het Vloeken	- 05	»
13.	Hartelijke opwekking en welmeenende raad	- 10	»
14.	De weg des Heils, in zestien korte voorstellen	- 20	»
15.	De godvruchtige Zeeman	- 20	»
16.	Een woord tot bemoediging	- 07½	»
17.	Iets over de Vereeniging	- 15	»
18.	Jonathan de Baggerman	- 10	»
19.	Franke, heilige en veilige weg	- 05	»
20.	Overdenking over het Wederzien	- 10	»
21.	Ernstige gedachten over de Eeuwigheid	- 07½	»
22.	Raadgevingen. Wenken. Middelen	- 10	»
23.	Leven en Sterven van een vroeg godvreezend Dochtertje	- 20	»
24.	Onderwijs om zalig te worden	- 05	»
25.	Het hoerenmeisje	- 02½	»
26.	Jozef	- 02½	»
27.	Schets van Jezus leven	- 10	»
28.	Vrolijk uitzigt van een 96 jarigen grijsaard	- 15	»
29.	De goede Moeder	- 20	»
30.	Th. Hoog, over de vroege Godzaligheid	- 20	»
31.	— — — — — opleiding van het Nageslacht	- 25	»
32.	Gedachten van een oud Godgeleerden	- 30	»
33.	Hogendorp, ootmoed voor God	- 30	»
34.	Wonderbare oogbeschouwing	- 40	»
35.	Realer, over de Gezangen	- 15	»
36.	Een boekje voor menschen om den Bijbel te lez. de 25 Ex.	- 25	»
37.	Honigdroppen uit de Steenrots Jezus Christus	- 20	»
38.	Lessen der wijsheid voor alle Christenen	- 25	»
39.	Een zestiental beknopte Preekjes	- 12½	»
40.	Leven en bekeering van vrouw Langerveld	- 10	»
41.	Th. van der Groe, zaligmakend Geloof	- 60	»
42.	Kort Begrip der christelijke religie	- 10	»
43.	Bekeeringsgeschiedenissen en Sterfbedden	- 50	»
44.	Spiegel der goddelijke voorzienigheid	- 25	»
45.	Leven van Mevrouw Paterson	- 10	»
46.	Gesprekken en Overdenkingen over des Heilands lijden	- 55	»
— — — — —			
A.	Black, de Schoorsteenveger	à 10	Ct
B.	Nimmer te Laat	- 10	»
C.	Nimmer te Vroeg	- 10	»
D.	De kracht van den Godadienst	- 10	»
E.	De Oudejaars-avond	- 10	»

Alle deze Stukjes zijn mede te bekomen:

Te *Amsterdam*, bij W. Willems, G. van Dijk, W. Brave Jr., A. B. Saakes, H. Höveker, J. de Boer en J. H. den Ouden. Te *Delft*, bij J. de Groot. Te *Groningen*, bij M. Smit. Te *Haarlem*, bij J. B. van Logchem. Te *'s Hage*, bij de Erve J. Thierrij & C. Mensing & Zoon. Te *Leyden*, bij de Wed. J. H. Dusaar. Te *Middelburg*, bij S. van Benthem. Te *Utrecht*, bij J. G. van Terveen & Zoon, P. Quint, J. Kemink & Zoon, J. de Kruijff en K. Bielevelt. Te *Zutphen*, bij W. C. Wansleven. Te *Zwolle*, bij Doijer.
